

FÂTİHA SÛRESİ

Allahu Teâlâ hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'in başında Fâtîha'yı koymuş.

a. Fatîha'nın Anlamı

Fâtîha; “bir şeyi fetheden, açan” demek. *Feteha*; “açmak” demek. Fâtîha; kitabı başlatıyor, açıyor. Fâtîha'nın başka pek çok isimleri de var.

Kur'ân-ı Kerîm'in başındadır. İlk inen sûrelerden, namazda mutlaka okunan sûrelerdendir. Allahu Teâlâ hazretleri kitabının başına bunun konulmasını murad eylemiş, emreylemiş. Elhamdülillah kitabımız, *Elhamdü-lillâhi rabbi'l-âlemîn* ile başlıyor.

b. Besmele Ayet midir?

Başındaki *Bismillâhirrahmânirrahîm* acaba Fâtîha'nın bir âyeti midir yoksa sûrelerin başına sûreleri birbirinden ayırmak için konulmuş besmeleler gibi bir besmele midir?

Ulemâmızın beyanına göre Fâtîha'daki *Bismillâhirrahmânirrahîm*, Fâtîha'nın birinci âyetidir. “Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla başlıyorum.”

“Adı ile...” demek. “Başlıyorum.” ifadesi yok ama bu kitap böyle başlıyor: “Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla...”

c. Rahman ve Rahîm Kelimeleri Anlamları

Rahmân ve Rahîm sözleri üzerinde sayfa-larca bilgiler verilmiştir. Rahmân; *rahime*, “acımak, merhamet etmek” kökünden geliyor. “Çok merhamet eden, çok lütfeden” mânasına bir kelime. Sadece Cenâb-ı Hak için kullanılır. Çünkü merhameti onun kadar olan hiçbir şey düşünülemez.

Rahmâne’d-dünyâ ve’l-âhireh.

Allah öyle merhametli ki öyle acıyor ki rahmeti o kadar geniş ki kâfirlere bile rızık veriyor, hayat veriyor, imkân, zenginlik, nimet veriyor.

Biz olsak ne yaparız?

Suçluyu hemen cezalandırırız. Hemen bize âsi olan öğrencinin kulağını bükeriz. Hemen bize karşı çıkan işçiyi işten atarız. Hemen bize diklenen çocuğun icabına bakarız... Ama Allah Teâlâ hazretleri bol bol rızık verir.

Düşmanlarına bile! Düşmanları, hasımları; kâfirler, müşrikler, zalimler, gaddarlar, Firavunlar, Nemrudlar, cebbarlar... hepsine de nice nice nimetler vermiş. Nimet olmazsa insan yaşayamaz. Kuşlara, ağaçlara, böcekler, canlılara cansızlara; hepsine lütfu erişiyor, her an erişiyor. Bitmez tükenmez lütfundan denizdeki hayvanlar da, havadaki kuşlar da otların arasındaki böcekler de insanlar da ormandaki hayvanlar da her şey karnını doyuruyor.

“Yâ Rabbi!..” diyor, istiyor: *Ve in min şey'in illâ yusebbihu bi-hamdihî*. “Rabbini tesbih etmeyen hiçbir varlık yoktur.”

Hepsi Rabbini tesbih ediyor, hepsine de Allah rızkını veriyor, hepsinin hacetini reva ediyor.

Rahîm; “çok merhametli” demek.

Ayrım yapmamız gerekirse Rahmân ve Rahîm arasındaki fark nedir?

Rahmân, “rahmeti çok geniş” demek. Rahîm de “merhameti çok fazla” demek.

Rahîm, kâfirlere gitmez. Kâfirlerin cezası var da ondan! Onlar kâfir olduklarından, Rahîmliğinden istifade edemezler. Allah'ın

merhametinin çok oluřundan onlara bir Şey yok.

Neden?

Kâfir oldukları, küfre düştükleri, inkâr ettikleri için! Ama rahmetinden istifade edebiliyorlar, rahmet Őakır Őakır yağıyor. Her türlü rahmet, maddî mânevî nimet, her yerden yağıyor, fışkırıyor. Hepsi istifade ediyor.

Kısacası birisi “rahmeti çok”, ötekisi “merhameti çok” mânasında düşünülebilir.

“Rahmeti çok olan, merhameti çok olan Allah’ın adıyla...”

“Adıyla” demek, “Bu kitap başlıyor, ben işime başlıyorum, ben okumaya başlıyorum...” filan mânasına.

Âhirette Allah kâfirlere merhamet etmeyecek. Muhakeme edildikten sonra cehenneme atılacaklar, cayır cayır yanacaklar.

d. Elhamdülillâhi Rabbi'l-Âlemîn'in

Tefsiri

Elhamdülillâhi rabbi'l-âlemîn. “Övgü, övülme âlemlerin Rabbi Allah’ındır!

Rab, âlemlerin Rabbi diyoruz.

“Âlem Arapça, *Rab* Arapça; böyle tercüme mi olur?”

“Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah’ındır!”

Bunların Türkçeleri ne?

Ben “Rabb”i bilmezsem, “hamd”ı bilmezsem “âlem”i bilmezsem düz Türkçe ile bunların icabı nasıl?

Hamd, “övgü” demek, medh, medh ü senâ gibi. Ama şükür ile karıştırılır. Sana birisi bir iyilik yaptı mı hamd edersin. Hem teşekkür gibidir hem de onu översin. Bu kelimelerin üzerinde de çok izahlar var.

“Allah” sözü Cenâb-ı Mevlâ’nın özel adıdır.

“Senin adın ne?”

“Hasan.”

“Onun adı ne?”

“Ali.”

“Bunun adı ne?”

“Mehmet...”

Cenâb-ı Hakk'ın adı Allah'tır. Onun için Allah kelimesinin çoğulu yapılmaz! Çünkü bir tane! Allah bir, tek; şerîki naziri yok! Ama “ilah” kelimesinin çoğulu yapılabilir. İlah, “tanrı” demek. Âlihe, “tanrılar” demek.

“Tanrılar, şu kavmin tanrısı ne, bu tanrı kime tapıyor?..”

“Maalesef öküze tapıyor. Tanrısı öküz...”

Çünkü her millet kendine bir yol tutturmuş, bir şeyi tanrı sanıyor, ona tapınıyor. Kimisi dağa tapınıyor, yanardağa tapınıyor. Duman çıkıp patlıyor diye secdeye...

“Aman dağ kızdı bize, kurban keselim...”

Yahu dağın bir şeyi yok! O Allah'ın yer ile birlikte yarattığı bir dağ!

İlah, “tanrı” demek. Türkçe'si “tanrı”, İngilizce'si *God*. Ama her kavmin tanrısı doğru veya yamuk olabiliyor. Ama bizim tanrımız,

bizim Rabbimiz, bizim yaratanımız Allah! Herkesi yaratan Allah! Biz, herkesi yaratanın Allah olduğunu biliyoruz. Ağaç olmadığını, taşı olmadığını, herhangi bir mahlûk olmadığını biliyoruz elhamdülillah. Bizim üstünlüğümüz burada ve en büyük, en önemli mesele de bu. İnsanın yaratanını bilmesi, hayattaki imtihanının 5'in üzerinde not alması için ilk şartı bu. Yaratanın Allah olduğunu bilemeyen sınıf geçemez. Cennete giremez, cehenneme atılır. İlk şart Allah'ın varlığını bilmektir.

Övülmek Allah'ındır, Allah'adır!

Neden?

Yeri göğü yaratan O; renkler, tatlar, çeşitler... Etrafına baktın mı hayran kalıyorsun. Manzaralar, suların manzarası, dağların, denizlerin manzarası... Ben çarşıya pazara gitmeyi çok seviyorum. Türkiye'deyken de giderdim, gitmeyi severdim. Çarşamba pazarı; sokaklar, caddeler boyunca satıcılar... Semt çarşıları, pazarları bir gün kuruluyor, akşama kadar satış yapıyor, dağılıyor; bayılırdım. Ulus'taki merkez perakende hâl dünyası; balıkçılar, meyveciler sebzeciler, tatlıcılar, helvacılar çok hoşuma giderdi. Gezmekten zevk

alırdım. Renkler; o salatalığın yeşilliği, domatesin kırmızısı, elma, muz vs.

Cenâb-ı Mevlâ yaratıyor, kudret sahibi, çeşit çeşit yaratmış.

e. Rab Kelimesinin Anlamı ve Tefsiri

Rabbü'l-âlemîn. Rab kelimesi Arapça'da “bir şeyi büyüten” demek. Mürebbî kelimesi de buradan geliyor; “bir şeyi sahiplenip ona bakan, onu besleyen, büyüten” demek. Onun için eski Kur'ân-ı Kerîm tercümelerinde Rab kelimesini “besleyici” diye tercüme etmişler. Âlemlerin besleyicisi, her canlının rızkını veren, demek.

Düz Arapça'da da Rab kelimesi, “sahip” mânasına da kullanılıyor; âlemlerin sahibi! Sahibi olunca da sahibi bakar. Bahçenin sahibi bahçesine bakar. Sürünün sahibi sürüsüne bakar. Tımar eder, budar, ilaçlar, korur kollar, bakar.

Âlemîn.

“Âlem” Arapça'da üç çeşit çoğul yapılıyor. Bu cem'-i müzekker-i sâlim dedikleri, canlılara mahsus kelimelerin çoğulunu yapma şekli.

Memur-memurîn

Mücâhid-mücâhidîn

Sonuna “-în” eklersen çoğul oluyor.

Muallim-muallimîn: Muallimler.

Dârü’l-muallimîn: Muallimler mektebi.

Âlem kelimesinin çoğulu yapılırken canlılara mahsus çoğul siygâsıyla yapılmış. *Avâlim* dememiş. *Avalim* deseydi o da âlemler demek olurdu. Etrafımıza baktığımız zaman gördüğümüz, uzak ve yakın çevremizde, gökyüzünün boşluklarında nice âlemler var. *Avâlim*; âlemler, evrenler, dünyalar, fezalar, kâinat dopdolu.

Burada *âlemîn*, *Rabbü’l-âlemîn* demiş. Canlı olanların; canlı, akıl ve can sahibi mahlûkların geliştirmesini de yapan Rab. İnsanlarla diğer zî-ruh, zî-hayat varlıkların beslenmesini, gelişmesini yapan sahip mânası var. Bu şu bakımdan önemlidir. Tefsir kitaplarında böyle bir izaha ben rastlamadım. Kendim düşünüyorum. Merih Yıldızı yapılmış, gökte.

“Ne yapalım?”

Kanıksayabilir millet.

Yapılmış ama nasıl yapılmış eskiden? Gök-
yüzü yıldız dolu, nasıl yapılmış? Omuz silker.

“Çok büyük bir kitle varmış, genişlemiş,
patlamış. *Big Bang*, büyük bir patlama olmuş.
Ondan sonra hepsi etrafa saçılmış. Yıldızlar ol-
muş... Ama olmuş bitmiş.

Kaç milyar yıl önce olmuş?

Fizikçiler bunları söylüyorlar. Millet de;
“Çok eski zaman, beni ilgilendirmez.” diyor,
onu silkeliyorlar.

“Bana ne canım, kaç milyar yıl önce bir
patlamış da şöyle olmuş da böyle olmuş da...”

Ama burada canlıların her an gelişmesi
var, beslenmesi büyütülmesi var. Etrafındaki
olaylara dikkat et! Kâinat cıvıl cıvıl, hareketli
ve canlı.

Her anda O bir şa'nda¹

Külle yevmin hüve fî şe'n. “Her anda bir
halk etme, bir icat eyleme, bir lütfeyleme, bir
faaliyet, devamlı faaliyet.”

Bu neyi gösterir?

---

¹ İbrâhim Hakkı-i Erzûrûmî, *Tefvîznâme* ??

Devamlı faaliyet, devamlı faal olanı gösterir. Merih'te taşların, ayda tozların durduğu gibi değil. Kâinata bak bakalım; kıpır kıpır, cıvıl cıvıl, fıkır fıkır. Her şey çalışıyor.

O hareket, bu bereket, bu çeşitlilik nereden oldu?

Fa'alün limâ yürîd.

Ne dilerse onu yapan Rabbin varlığını gösterir. Onun için orada çok nükteler sezinlenebiliyor. Etrafında hayat var ya, o hayatı veren Allah. Etrafında hareket var ya, o hareketi sağlayan Allah. O canlıların belli bir gelişmesi var, yamuk gelişmiyor, tatsız tuzsuz isteğe aykırı gelişmiyor. Adam tarlasını ekiyor, tohumunu saçıyor; her şey isteğe uygun, muazzam yetişiyor.

Niye muntazam gidiyor?

Eğer bir düzenleyici olmasaydı her şey yamuk olurdu, her şeyi bozulurdu.

Seccadeyi düzeltmesek kadar muntazam olur muydu? Bu tesbihi ipe dizmesek böyle muntazam olur mu?

Askerî bir düzen var, anlamıyor musun?

Bu faaliyetin faili, bu hayatın vericisi, yaratıcısı, insanları, canlıları besleyen O Allah. Hamd O Allah'a! Çok büyük şey!

Bir şeyin durduğu yerde durması bir şey değil de her an sanat eseri, sanat eserleri oluyor. Bakıyorsun ağzın açık kalıyor:

“Aman yâ Rabbi! Şu ağaca bak; kışın hiçbir şey yoktu üzerinde. Şu çiçeklere bak, gelin gibi süslendi ağaç! Allahu ekber!”

Ondan sonra bakıyorsun, kıpkırmızı meyveler dallarda sarkmış, koparın bunları, dalları koparacak. Gidiyorsun, fuji elması, koparıyorsun. Bir ısıtıyorsun, suyu arkadaşının yüzüne fışkırıyor... Aman ne tatlıymış!

Nasıl oldu bunlar?

Elhamdülillâhi rabbi'l-âlemîn.

İşte o hayatı, o bereketi veren, akıllı, zîruh mahlûkatı besleyen, yetiştiren, her an ihtiyaçlarını gören sahibine âlemlerin sahibine hamdolsun, övgüler olsun, şükürler olsun.

Elhamdülillah, Elhamdülillâhi rabbi'l-âlemîn, ne güzel kelimeler! İlk başta insanı hizaya getiriyor. Kur'ân-ı Kerîm'in ilk sayfasını

açıyorsun: *Bismillâhirrahmânirrahîm*, insanı hizaya getiriyor. *Elhamdülillâhi rabbi'l-âlemîn*, insanı mest ediyor. Güzelliğinden düşeceğim bayılacağım.

Böyle iki kelimenin güzelliğinden insan bayılır mı?

İnsan duygulu olursa bu kapıdan geçti mi, o duygu âleminde neler hisseder, gözünün önüne neler gelir, bayılır.

Niye sen şiir yazamıyorsun da falanca şair sayfalar dolusu şiir doldürmüş?

İç âlemi, kalbi coşuyor da ondan! Neler düşünüyor neler düşünüyor! Senin düşünmediğin şeyleri düşünüyor.

f. *Mâliki Yevmi'd-Dîn'in Tefsiri*

er-Rahmâni'r-rahîm. “Merhameti çok, rahmeti çok.”

Mâliki yevmi'd-dîn.

Din; “ceza, mukabele, karşılık” demek. “Ceza” desek yanlış anlaşılır, demeyelim. “Mukabele ve karşılık” demek. Bir insanın yaptığı için karşılığına derler. Onun için Arapça’da meşhurdur, deniliyor ki;

Kemâ tedînü tûdâ. “Nasıl muamele eder-
sen öyle karşılık ya da muamele görürsün!”

İyilik yaparsan iyilik bulursun, zulüm ya-
parsan zulme, cezaya uğrarsın.

Mâliki yevmi'd-dîn de doğru olarak “ceza
gününün mâliki” diye tercüme edilmiş. Yoksa
“din gününün mâliki” diye, oradaki din, *reli-
gion* mânasında değil. Mükâfât veya ceza gü-
nünün, insanın yaptığığının karşılığının verildiği
günü yaratan, ona sahip olan, o gün herkesin
huzuruna gidip de hesap vereceği o günün
mâliki!

Bazı sahih rivayetlerde *Mâliki* kelimesi
Meliki diye var: *Meliki yevmi'd-dîn*.

Kuzey Afrikalılar böyle okurlar: “O günün
hüküm sahibi, hükümdarı. Hüküm, onun tara-
fından verilecek olan” mânasında.

Mâliki yevmi'd-dîn, âhireti gösteriyor. Bu
dünyada edilenlerin hepsinin bir cezasının,
karşılığının -iyi ise iyi karşılık, iyi mükâfat; kö-
tüyse kötü karşılık, ceza- verileceğini gösterir.

Âhiret inancı Fâtîha'da nerede var?

Mâliki yevmi'd-dîn' de var. Âhiret olacak, âhirette mahkeme-i Kübrâ olacak. Bu dünyada yapılan işler, hesabı görülecek. Ondan sonra o işleri yapanın durumuna göre karşılığı verilecek.

Aldın mı cevabı, buldun mu belanı?..

Kâfir belasını bulacak, mü'min de sefasını sürecektir. Mü'min olduğunun mükâfâtına erecek.

g. İyyâke Na'büdünün Tefsiri

İyyâke na'büdü ve iyyâke nestaîn. “Sana ibadet ederiz yâ Rabbi!” *Ve iyyâ kenestaîn.* “Senden yardım isteriz yâ Rabbi!”

İyyâke'nin başa gelmesi; “ancak, sadece” mânasına geliyor. Çünkü aynı mânâ hafif olarak *na'büdüke ve nestaînüke* şeklinde olabilirdi. Zaten vitri okurken söylediğimiz duada *Allahümme innâ nesteînüke* diyoruz, burada *İyyâke nestaîn* deniliyor. “Sana” sözünü *nestaîn* kelimesinin sonuna *ke* ekleyerek de söyleyebiliriz: *Nestaînüke*. Ama *İyyâke* demişse “sadece ve sadece sana, başkasına değil” demek. Zamiri öne almak ve müstakil olarak söylemek tahsis ifade ediyor: “Sadece sana,

ancak sana ibadet ederiz; -biz müslümanlar-
başka bir şeye ibadet etmeyiz.”

“Başkaları ediyor...”

“Başkaları neye ibadet ediyor?”

Dinler tarihi kitabında gördüğünüz şeyler. Buda’ya ibadet ediyor, Fuji-Yama dağına ibadet ediyor, güneşe, ateşe tapınıyor. Öküze, timsaha tapınıyor. Eskimolar beyaz ayıya tapınıyor. Kızılderililer vadilerin ruhuna tapınıyorlar. Acayip acayip şeyler... Bir şeylere herkes tapınıyor.

Bazıları da görünmeyen şeylerle tapınıyor!

Görünmeyen şeye nasıl tapınıyor?

Nefsine tapınıyor. Çünkü tapınmak, “söz dinlemek, sözünü dinlemek” demek. Nefsinin sözünü dinliyor.

Tanrı olarak kendi nefsini sanki karşısına almış:

“Emret nefsim, ne istersen yapacağım!”

“İçki iç.”

“Tamam, emrin başım gözüm üstüne. Lıkır lıkır lıkır...”

Başka?

“Bu akşam eğlence istiyorum, gazinoya git.”

“Baş üstüne, emrin başım gözüm üstüne.”

“Hadi bakalım; gelsin rakılar, içkiler. Çalsın sazlar, oynasın kızlar... Şıkıdım şıkıdım...”

Canı öyle istiyor.

Can ne?

“Can” dediği nefis.

“Bu adam nefesine tapıyor, nefsinin kulu, nefsinin esiri ve nefesine tapıyor.”

Bazıları nefesine tapar bazıları şeytana tapar. Oturur kalkar; fitne fesat, kötülük düşünür. “Ne yapayım da şu karşı taraftakileri zarara uğratayım...” Hah, bu şeytana tapıyor. Şeytanın tam adamı, tam bir numaralı hizmetkârı, şeytana tapıyor. Şeytan gibi, şeytanlaşmış, alçağa bak. Hiç merhamet yok mu? Anasını öldürmüş, babasını öldürmüş... “Anasını kesen ben, babasını kesen ben! Heyt! Var

mı bana yan bakan?!..” diye ortaya çıkmış bağıyor. Tuh, yazıklar olsun!

Kimisi şeytana tapıyor kimisi dünyaya tapıyor, kimisi paraya tapıyor kimisi kadına tapıyor.

“Âşık oldum ben sana, evlen.”

“Otuz iki dişini sök.”

“Baş üstüne!”

Takır takır otuz iki dişini söküyor.

Olmuş mu böyle hiç?

Olmuş. Kerem ile Aslı hikâyesini okumadınız mı? Otuz iki dişini söktürmüş.

“Yüzük isterim, pırlanta isterim...”

“Baş üstüne.”

“Bilezik isterim, çeyiz isterim, çimen isterim...”

Kimisi kadına tapıyor. Bir bar kadını, adamı avucuna alıyor, oynatıyor. Avucunda oynatıyor, parmağında döndürüyor. Koskoca adamı, 85 kilo adamı parmağında fıldır fıldır döndürüyor. Cüce gibi, oyuncak gibi döndürüyor.

Neden?

Adam aptal! Gül gibi karısı var evde, iki tane de çocuğu var. Gidiyor, pavyon karısına kaptırmış kendini, ona tapıyor. Böyle şeyler var.

İyyâke na'büdü. “Yâ Rabbi! Biz müslümanlar, mü'minler ancak sana tapıyoruz; başka hiçbir şeye değil!”

Ne para ne pul, ne dünya, ne mal mülk, ne evlat, ne şeytan ne nefis... Nefsim feda olsun. *Fidâke ümmî ve ebî yâ Resûlallah.* “Annem babam sana feda olsun.”

İnsan kendi annesini babasını seve seve feda eder mi? Annesini babasını kurtarmak için öne atılır. Kendini feda eder.

Fidâke ümmî ve ebî yâ Resûlallah. “Anam babam da sana feda olsun.”

Allahu Teâlâ hazretlerine her şeyini feda eder. Nefsini de feda eder.

“Ey oğulcuğum! Allah rüyada bana seni kesmemi emreyledi. Ne dersin bu işe?”

Yâ ebetî if'al mâ tu'meru. “Babacığım, Allah sana ne emretmişse yap. İnşaallah ben sabrederim. Al boynum, al bıçağı, kes.”

İbrahim *aleyhisselam*'ın rüyasını, İsmail *aleyhisselam*'a söylemesi ve İsmail *aleyhisselam*'ın cevabı. Bak nasıl nefsini, kendini feda ediyor. Hem baba evladını feda ediyor hem evlat canını feda ediyor. Tamam, Allah emretmişse... Küçük yaşta olgun mübarek. İsmail *aleyhisselam* salih, halis kul, peygamber oğlu peygamber, asil.

“Babacığım yap, inşaallah sabrederim. Acır biraz ama tutarım kendimi inşaallah...”

Allahu ekber! Ne fedakârlık, ne teslimiyet!

h. Ve İyyâke Nestaîn'in Tefsiri

İyyâke na'büdü. “Ancak sana ibadet ederiz yâ Rabbi! Mal mülk, dünya hayatı, mevki makam; hiçbir şey bizi alıkoyamaz, hiçbir şey önemli değil. Sildim hepsini sana ibadet ederiz.”

Ve İyyâke nestaîn. “Yardıımı da senden isteriz.”

Vallahi billahi müslümanların çoğu bunu yapmıyor! *Iyyâke na'büdü ve iyyâke nestaîn*'in yanına yanaşmıyor, vallahi billahi tallahi!

Nerede öyle ancak Allah'a ibadet eden, nerede yalnız Allah'tan isteyen?..

Yok, yok! Müslümanların gerçek Müslümanlıktan nasibi yarım değil, dörtte bir değil, onda bir değil, yüzde bir değil, binde bir değil... Fukara, iman fukarası! Kimisinin topraklarından servet fışkırıyor, petrol fışkırıyor. Onlar yüznumaranın tokmağını altından yapmak meraklısı. Altın, *gold*, *golden* yapmak meraklısı, altın olmazsa hoşuna gitmiyor. Saraylar... Bir oda yetmiyor, iki oda yetmiyor, beş oda, on oda, elli oda, yüz oda yetmiyor...

Bre insafsız! Bunun hangisinde yatacaksın? Ötekiler ne olacak? Sen Hz. Ömer'in hükümdarlığını duymadın mı? Hz. Peygamber'in devlet reisliğinden senin kulağına hiç haber takılmadı mı? Emevî İmparatoru Ömer b. Abdülaziz, İkinci Ömer'in hâlini duymadın mı? Ne oluyorsun?!..

Yalan! *İyyâke na'büdü ve iyyâke nestaîn* derken namaz kılarken günde kırk defa müslümanlar yalan söylüyor! Yalan!

Allah'a ibadet etmek, ancak Allah'tan yardım istemek; nerede öyle müslüman?

Allah bizi suçlarımızdan dolayı cezalandırmasın, bizi uyandırsın. Bizi sevdiği kul eylesin. Gerçek Müslümanlık ve hayat imtihanını kazanmak, bana çok zor gibi geliyor. Allah'ın sevdiği kulu olmak çok zor gibi geliyor, çok korkuyorum. Gerçekten korkuyorum. Bizim hâlimiz ne olacak diye korkuyorum. Allah bize ne diyecek, ne muamele edecek, nasıl hitap edecek diye korkuyorum. Çok korkuyorum. Yapmıyoruz. Her şey ite kaka, zorla... Küçük çocuğa "Loli vereceğim, şeker vereceğim, gel namaz kıl." der gibi zorla yapıyoruz.

i. İhdina's-Sırâte'l-Müstakîm'in Tefsiri

İhdina's-sırâte'l-müstakîm. "Yâ Rabbi! Bizi müstakim, dosdoğru, eğri olmayan, dosdoğru cennete götüren yola yönelt."

İhdinâ, "kılavuzluk edip yöneltmek, göstermek, hidayet etmek, sevdirmek, yöneltmek" demek.

İhdinâ es-sırâte'l-müstakîm.

Arapça'da bir kelimenin başına *elif-lam* gelirse "mâlum" olur İngilizce'deki *the* harf-i târifi gibi, belirlilik takısı gibi olur: "O doğru yola, senin tarif ettiğin, Kur'ân-ı Kerîm'de gösterdiğin, Resûlünün yürüdüğü o yola, o doğru yola bizi sevk eyle yâ Rabbi."

Sırâtellezîne en amte aleyhim. "Kendilerine ikram ettiğin, nimetler verdiğin iyi kullarının yoluna." *Gayri'l-mağdûbi aleyhim vele'd-dâllîn.* "Kendilerine gazap ettiğin kullarının, sapıtmış kullarının yoluna değil de kendilerine inâmda, ihsanda bulunduğun, lüt-fettiğin, sevdiğin kullarının yoluna, o güzel yola bizi sevk eyle!"

O yolu buldur, o yolda yürüt yâ Rabbi, diye çok güzel dua. Müslümanlar bunu her gün kırk defa söylüyor. Fakat kapıyı kapat, bir cami dolusu insanı sıradan geçir; "Fâtiha'nın mânasını söyle." de, bilmez. Sıra dayağına çekmek lazım hepsini. Fâtiha'yı bilmez.

"Kaç yaşındasın?"

"Yetmiş."

"Fâtiha ne demek, şu ne demek... 'Elham-dülillah' ne demek? Namazda *Sübhâne*

rabbiye'l-azîm Sübhane rabbiye'l-azîm diyor-
sun, ne demek?”

Bilmez.

Tam iş yerlerinin olduğu yerde bir cami kaynıyor. Öğlen, ikinci namazları herkes geliyor, namaz kılıyor. Sirkeci’de çok işlek bir yerde. Bizim zenginlerden bir tanesi orada caminin yöneticisi olmuş: “Hocam! Camide sordum, kime sorduysam *Sübhânallah*’ın mânasını bilemedi. Çok cahil bu millet!” diyor. Hem de orada hep tüccarlar, kumaş tüccarları vs. var. Hepsi zengin; Kadıköy’de, Moda’da, Bostancı’da, Çamlıca’da, Boğaz’da, Ada’da evleri, köşkleri, yalıları var.

Zengin adamlar ama bilgi fukarası, İslâm’ı bilmiyor. İslâm’la cahillik yan yana durmaz. Cahillik İslâm’ı bozar. Çürük elmanın sağlam elmayı çürüttüğü gibi cahilliğin gitmesi lazım.

Subhâneke lâ ilme lenâ illâ mâ allemtenâ inneke ente'l-alîmü'l-hakîm. Subhâne rabbike rabbi'l-izzeti ammâ yesifûn ve selâmün ale'l-cemîi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn ve âlihî ecmaîn velhamdülillâhi rabbi'l-âlemîn.

el-Fâtîha!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŐAN

1 Safer 1419 / 28.05.1998

Avustralya

[Bütün GURBET SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

